

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

129:1. 2009

Nordistkonferensen i Archangelsk

Som många torde känna till har allryska (ursprungligen sovjetiska) nordistmöten, ursprungligen initierade av estniska nordister i Tallinn, överlevt Sovjetunionens upplösning. Den XVI konferensen – återigen i Archangelsk – genomfördes 9–12 september 2008, organiserad av Ryska Vetenskapsakademiens institut för allmän historia i Moskva och Pomoruniversitetet i Archangelsk. Båda institutionerna utmärker sig för sina aktiviteter inom nordistikens område. Moskvainstitutet innefattar Enheten för Nordeuropa med Aleksej Komarov i spetsen. Pomoruniversitetets prorektor Vladislav Goldin är en produktiv historiker med utpräglade intressen inom nordisk samtids historia. Liksom tidigare var konferensen tvärvetenskaplig, och den är det största utländska nordistmötet i sitt slag. Man kunde välja mellan följande sektioner: 1) 1900-talets historia; 2) nyare tidens historia från år 1700 till början av 1900-talet; 3) medeltiden och äldre ny tid; 4) arkeologi och etnologi; 5) ekonomi och rätt; 6) litteraturvetenskap; 7) kultur och konst; 8) nordiska och östersjöfinska språk (frågor rörande diakroni och texters historiska poetik); 9) nordiska språk och finska i dag.

Ett nytt inslag på konferensen var dess fyra rundabordsamtal, anordnade på initiativ av utländska deltagare. De välbesökta rundabordsmötena handlade om: 1) undervisningen av skandinavistik i Ryssland och i russistik i Skandinavien; 2) Finland inom systemet av internationella relationer under 1900-talet; 3) Aleksandra Kollontaj och Norden; 4) de baltiska länderna i den nordiska kontexten. Tre glädjande förhållanden kunde konstateras: Fler utländska (mest nordiska) forskare än vid närmast föregående möten hade hörsammat kallelsen. Många av de ryska deltagarna var uppseendeväckande unga. Ingen tolkning behövdes, det vill säga både den ryska majoriteten och den nordiska minoriteten klarade de aktuella konferensspråken (ryska och engelska). Både vid plenarmötena och i sektionerna använde man det språk man kunde bäst.

Arbetet i sektioner och rundabordsmöten som undertecknade deltog i förflöt i en frimodig och vänskaplig anda, oftast med gott om tid till förfogande. Det märktes inga spår av sovjettidens rysk–nordiska konfrontationer: både ryska och nordiska deltagare polemiserade fritt med varandra. Det första plenarmötet dominerades av nordbor (en norrman, en finländare, två svenskar och ryssen Goldin, en av organisationskommitténs två ordförande), det

andra (avslutningsmötet) ägnades åt redogörelser av sektionsordförandena. Undertecknade deltog med följande föredrag i plenum: "Den förste svenske slavisten", om Johan Gabriel Sparwenfeld och hans stora *Lexicon Slavonicum* från slutet av 1600- och början av 1700-talet (Birgegård), samt "En veterans hälsningstal" (Kan). Ulla Birgegård deltog också i rundabordsmötet om undervisningen i skandinavistik i Ryssland och russistik i Skandinavien med ett föredrag om undervisningen i ryska vid svenska universitet. I samma rundabordsmöte hölls ett föredrag av V. V. Leusjeva om den nya stora rysk-svenska ordboken – ett samarbetsprojekt mellan Sverige och Ryssland. Aleksander Kan berättade i sektionen för nya tiden om det ryska utrikesministeriets kommentar till A. E. Nordenskölds berömda Nordöstpassage 1878–1879.

Både de ryska och de nordiska bidrag som utvalts av organisationskommittén tycktes sakliga och gedigna. Vissa brister, typiska även för motsvarande möten i Norden, kunde dock konstateras, däribland en otillräcklig kännedom bland många deltagare om relevant utländsk forskning samt en påtaglig motvilja mot teoretisering och mot polemiserande. Detta kan sägas också angående våra egna bidrag.

Kulturprogrammet gav möjlighet till en kostsam flygresan till de ökända Solovkiöarna i Vita havet, med en historia innefattande både medeltida kloster och det första sovjetiska Gulaglägret. Sevärt var också själva Archangelsk, som under den svenska stormaktstiden var Rysslands enda hamn mot Europa. I staden byggs det mycket, den intensiva biltrafiken domineras av dyra utländska märken, butikskyltarna svänger sig med utländska namn och uttryck. Inflationen är märkbar (särskilt i biljettkassor och på restauranger), dock råder ingen arbetslöshet och ungdomen tycks ha framtidstro. Till skillnad från de båda ryska huvudstäderna (Moskva och S:t Petersburg) har man i Archangelsk tills vidare behållit kommunistiska gatunamn. Den stora Leninstatyn i centrum kan ses som en varning för "de nya ryssarna" (deras praktvillor är fler än för några år sedan, men inte talrika) och för myndigheterna att negligera det arbetande folkets behov.

Kulturattachén vid svenska ambassaden, fil. dr Lena Jonsson, uttryckte fint deltagarnas gemensamma känsla: man vill inte uppleva den gamla imperietanken på nytt, dock saknar man den stora kulturella gemenskapen från förr.

Aleksander Kan & Ulla Birgegård